

KAMNIČAN

Izhaja ob priliki obrtne razstave za srez Kamnik v Kamniku, združeno s „Kamniškim tednom“

Kamnik vabi . . .

Svetovna vojna je z brutalno roko prerezala življenje naših ljudi, ki se je tekom zadnjih desetletij pred vojno že skoro ustalilo v nekem trdnem in na videz zadovoljivem pravcu, ki si ga je naše ljudstvo že popolnoma usvojilo in ni preko tega pravca stremelo nikamor više, ker je bilo zadovoljno z življenjem, ki ga je živelo v danih razmerah, a se je tem razmeram kolikor toliko prilagodilo in je bilo zadovoljno z njimi.

Po vojni so postale razmere vse drugačne, zlasti še, ko je zajela v zadnjih letih ves svet splošna gospodarska kriza. Našega človeka je zadela ta rezka in nepričakovana situacija s trdo roko, ker ni bil čisto nič pripravljen nanjo in se je moral hipoma odpovedati svojemu lagodnemu življenju in se naenkrat preorijentirati, če je hotel, da obstane in se ne potopi v povodnji gospodarske krize. Za usmerjeno življenje je jelo primanjkovati sredstev; dohodki so postajali vedno pičlejši, a splošne človeške zahteve vedno večje. Posamezni kraji so prišli v zadrego, posebno še oni kraji, ki se ne morejo ponašati z veliko industrijo ali pa z obširnimi poljem. Ti kraji so morali najti novih virov, ki bi krili njihove življenjske potrebščine in jim zagotovili existenco tudi za bodoče čase. Te vire jim je odprl tujski promet, ki si je pričel po vojni v živahni meri zlasti po naših krajih, ki se morejo odlikovati po svoji planinski naravi in naravnih privlačnosti.

Tujski promet je v današnjih časih činitelj, ki ga mora naše ljudstvo prav posebno uvaževati in se mu kolikor mogoče prilagoditi. Kajti tujski promet ni samo sila, ki operira z materialnim bogastvom, temveč je tudi vzgon k splošnemu napredku posameznega kraja. Postojanke, ki jih je že narava sama izbrala, da se pod silo razmer posvetijo tujskemu prometu, morejo zastaviti vse moči, da ga usmerijo v svoje področje, a ko ga usmerijo, morajo gle-

dati, da ga z vsemi silami pojačajo, ker samo na ta način bodo uživali vse ogromne koristi, ki jih prinaša sodobni tujski promet v deželo.

Razvoj in napredek tujskega prometa sta v glavnem odvisna od propagande. A ta ne obstoja v vsiljivi, ali morda kričeči in pretirani reklami, temveč v precizni in preprosti obliki, ki učinku-



je tem bolj, čim bolj je iskrena in preprosta. Naš starodavni Kamnik je znan po ožjem in širšem svetu kot kraj, ki ga je s naravno lepoto Boga posebno blagoslovil in bi radi svojega elitnega položaja lahko zavzemal častno mesto med našimi najboljšimi planinskimi zdravilišči in letovišči, ker ima vse predpogoje za najsjajnejši obstanek. To naravno bogastvo bi moralo v skladnem razmerju prinašati tudi materialno bogastvo, če ne stoočstotno, pa vsaj v visokih procentih, ki bi bili last ljudstva in bi bili trdna podlaga za njegovo existenco.

A kakor vidimo, ta naravni kapital ne prinaša tistih visokih obresti, ki jih Kamnik po pravici zasluži. Tujski promet se ne stopnjuje v oni meri, kakor v krajih, ki so glede naravnega obeležja še daleč za Kamnikom. Tega dejstva smo pa mi sami krivi, ker ne posvečamo propagandi one pozornosti, ki jo zasluži. Preveč se zavedamo lepote svojega kraja in si domišljujemo, da se tudi vnanji svet tega zaveda prav tako kot mi. A ne pomislimo, da je svet daleč od nas in da se zanima samo za tisto, o čemur sliši največ govoriti.

Nam je v prvi vrsti potrebna samo prava in resna propaganda, ki sama po sebi govori bolj uspešno nego tisoč jezikov. Za tako propagando pa moramo žrtvovati marsikaj, če hočemo da bo imela zaželjeni uspeh, ne samo v korist posameznika, temveč vsega ljudstva. Propaganda mora imeti svoj precizni smoter in mora biti zgrajena na realni podlagi, pri kateri mora delati splošnost, če hočemo, da bodo tudi koristi splošne. Na ta način lahko zainteresiramo svet zase, kakor hitro pa znamo pošteno izrabiti to zainteresiranost, jo bomo v najkrajšem času stopnjevali do one mere, ki nam zajamči lepo in mogoče sijajno bodočnost.

List »Kamničan«, ki bo izhajal v času Obrtne razstave, združene s Kamniškim tednom, nam mora služiti kot najuspešnejše sredstvo za smotrno propagando našega kraja. Tisk je sila, ki prepričuje, navdušuje in privablja s svojimi tehtnimi besedami tisoče in tisoče. Te dni, ko brez izjeme skoro celotni Kamnik praznuje najlepše praznike, se moramo mi vsi posvetiti propagandi za naš košček domovine, da ga bo svet spoznal, vzljubil in prišel k njemu, da ga bo vzljubil tako, kot zasluži po volji Boga, ki ga je obdaroval s svojo izrecno lepoto.

Glas te splošne in iskrene propagande pa naj bo te tedne naš »Kamničan«!

Uredništvo.

Obrtna razstava v Kamniku 1935

Kamniku

Kakor je razvidno iz drugih člankov, je v prejšnjih časih in zlasti v srednjem veku bujno cvetela v Kamniku obrt in je donesla mestu in meščanom izrednega blagostanja. To je bilo v časih, ko je še v polni meri veljal rek, da ima obrt zlato dno. Razmere so se kasneje, ne toliko po krivdi Kamničanov, kakor pod težo nemirnih časov in razrvanih gospodarskih razmer poslabšale, tako, da se je nekdanje blagostanje izpremenilo v težek boj za obstanek, ki ga je treba še vedno biti.

V teh časih propadanja so morali Kamničani pogoltniti marsikateri očitki zaradi »zaspanosti«, »neodločnosti«, »nepodjetnosti« in »zaostalosti«, ker se ni uvaževalo, da so bile razmere čisto hujše in močnejše nego volja posameznikov.

Da bi videla široka javnost, da živi v Kamničanih še stara energija, podjetnost, sposobnost in vneto prizadevanje, in da se pokažejo javnosti sadovi marljivega dela, je sklenilo Kamniško obrtništvo na pobudo Obrtnega društva prirediti od 4. do 18. avgusta t.l. v vseh prostorih narodne šole v Kamniku veliko obrtno razstavo pod pokroviteljstvom predsednika Zbornice za TOI g. Ivana Jelačina.

Razstava naj bi podala predvsem jasno sliko, kaj morejo nuditi obrtniki s svojim delom. Zasnovana na široki podlagi, naj dvigne razstava ugled naših obrtnikov in okrepi njihovo zaupanje v samega sebe, ter naj pokaže ob-

činstvu, zlasti gospodarskim krogom, kaj zmore naše domače obrtništvo, koliko se morejo njegovi izdelki kosati z izdelki iz tujine; zlasti pa naj nudi sposobnim priliko, da pokažejo svojo zmožnost in uveljavijo ugled domače proizvodnje do zasluženega priznanja.



IVAN JELACÍN,
predsednik Zbornice TOI

Zato naj bi občinstvo posvetilo svoje zanimanje prireditvi našega obrtništva in v obilnem številu posečalo to razstavo ter s tem izkazalo zaupanje in priznanje domačemu delu in domačemu obrtništvu, ter ga s tem podprlo v njegovem težkem boju za obstanek.

Spored prireditev v okviru „Kamniškega tedna“ od 3. VIII. do 18. VIII. 1935:

3. VIII.: Ob 19.30 na predvečer otvoritve obrtne razstave, razstave narodnih noš in raznih starinskih zanimivosti, bakljada po mestu, pri kateri sodeluje znana Kamniška mestna godba. — Ob 20.30 slavnostna predstava v kopaliskem parku: »Rokovnjači«, priredi Narodna čitalnica v Kamniku s sodelovanjem Kamniškega salonskega orkestra.
4. VIII.: Ob 10. slavnostna otvoritev obrtne razstave v šoli. — Ob 11.30 otvoritev razstave narodnih noš in starinskih zanimivosti v čitalnici. Ob 15. plavalne tekme S. K. Kamnika na mestnem kopaljšču združene s koncertom Mestne godbe.
6. VIII.: Ob 18. velika gasilska vaja vseh okoliških gasilskih čet.
7. VIII.: Ob 20. promenadni koncert Mestne godbe.
8. VIII.: Ob 20. težko-atletski nastop S. K. Kamnika.
9. VIII.: celodnevni avtobusni izlet vseh gostov v Kamniško Bistrico.
10. VIII.: Ob 20.30 koncert I. Slov. pevskega društva »Lire« s sodelovanjem Kamniškega sal. orkestra.
11. VIII.: Ob 9. tenis-tekme S. K. Kamnika. — Ob 16. nogometna tekma S. K. Kamnika. — Ob 20. slavnostna kino-predstava.
12. VIII.: Ob 19. koncert Kamniškega salonskega orkestra.
14. VIII.: Ob 20. Sokolski telovadni nastop na letnem telovadišču.
15. VIII.: Ob 20.30 koncert del. pevskega društva »Solidarnost«.
16. VIII.: Popoldanski izlet v Kamniško Bistrico.
17. VIII.: Ob 20. Vombergarjeva narodna igra »Voda«, priredi Cecilijansko društvo v Kamniku.
18. VIII.: Ob 10. slavnostni občni zbor Obrtnega društva ob priliki proslave 15-letnice, po občnem zboru obrtno zborovanje vseh obrtnikov sreza Kamnika. — Ob 15. zaključna velika vrtna veselica.

Podrobni sporedi bodo priobčeni v slavnostni številki »Kamničana«, ki izide ob otvoritvi Obrtne razstave združene s »Kamniškim tednom«.

Velikokrat, ko hodil sem po stepi široki matuške Rusije svete, uprle v dalj so se oči zavzete in gledal v duhu sem Te, Kamnik lepi.

V planin sneženih pisanem zavetju se stiskala je srečna hiš družina in cerkvice nad njimi troedina in žale v tugi in v ljubezni cvetju.

In videl sem prijatelje in znanke v veselju, v boli, v bedi in v garanju, in videl snivajoče v večnem spanju predrage in preljube svoje ranjke.

Zdaj zopet sem doma in zopet blodi po potih kamniških že vajena stopinja in, ko da nekdo me za roko vodi, se duša vseh nekdanjih dni spominja.

O, Kamnik ljubljeni, pozdravljen bodi!

Rad. Peterlin-Petruška

* * *

Obrtniki v skupne vrste!

Obrtno društvo za srez Kamnik v Kamniku praznuje letos v dneih od 4. do 18. avgusta 15-letnico svojega obstoja. S to proslavo bo kar najtesneje zvezana tudi vzorno organizirana obrtna razstava, ki bo vsebovala v okusno dojemljivem vrstnem redu razvoj, napredek in najdovršenejše izdelke pridnih ter res mojstrsko izvežbanih rok naših zavednih obrtnikov. Posebnega poudarka pa je potrebno dejstvo, da bo imel obiskovalec na tej razstavi priložnost ogledati si originalne obrtniške izdelke iz posameznih krajev celotnega kamniškega okraja, ki še danes zvesto slede stoletni tradiciji svojih prednikov, katerih večina in umetnost so jih proslavile po vsej domovini in daleč izven njenih ožjih mej.

V zvezi s to, za celotno gospodarstvo vsega našega okraja prepomembno prireditvi, pa so se odločile tudi vse gospodarske in kulturne organizacije v Kamniku prirediti širokopotezno zasnovan »Kamniški teden«, ki naj da obrtni razstavi še pestrejšo, živahnjejšo sliko in ki naj nudi obiskovalcem tudi izdatno mero iskrenega, zdravega in razmeram ter času čim primernejšega razvedrila.

Vsi obrtniki, ki bodo na razstavi sodelovali s svojimi izdelki, se pozivajo, da nujno pohite z delom, ki naj bo čim ličnejše in čim boljše, da bo res v ponos vsemu obrtniškem stanu in vsemu kamniškemu okraju. Kdor se pa zaenkrat še ni odločil in stoji le kot opazovalec ob strani, naj ne okleva več in naj se strumno pridruži svojim zavednim, odločnim in za napredkom stremečim tovarišem.

Razstavnimi predmeti naj bodo do 2. avgusta na razstavnem prostoru.

KUPUJ LE DOMAČE BLAGO!
SVOJI K SVOJIM!

Kamnik — 700-letno mesto

Slovenski svet, ki ga je božje stvarstvo bogato obdarovalo z neštetimi in najraznovrstnejšimi naravnimi krasotami, ima malo takih biserov, kakor je naš starodavni Kamnik.

Malokatero mesto se more ponašati s prirodno tako lepim položajem, s tako divno, s tako očarljivo gorsko panoramo in s tolikimi naravnimi in zgodovinskimi zanimivostmi kakor naše.

Stisnjeno v naravno gorsko kotlino, ki jo je v pradavnih časih brezdvomno napolnjevalo jezero tja do Stranj in do Nevelj, dokler si nista Bistrica in Nevljica združeni izsilili svobodno pot med Starim in Malim gradom, štiti mesto na jugu Mali grad in dalje Žalski breg, ter bregovje, ki se vleče v severozapadni smeri; na severu pa stojijo na straži gorski velikani Kamniških alp.

Središče tvori pravo mesto, nekaka »City«; za vstop mu služi predmestje Šutna, ob katere začetku stoji na višini starinski grad Zaprice in ki se vije v ljubeznivi vijugi mimo župne cerkve s svojimi prijaznimi hišicami, ki imajo skoro izključno triokenska pročelja, v ozadju pa lepe, prostrane vrtove, do Klanca; na severu prehaja trg v predmestje Graben, za katerim se odpira izhod v ravnico proti Stranjam in pogled na gorsko panoramo. Na levem bregu Bistrice se stiskata predmestji Podgora ob vznožju Bergantova gore (Stari grad) in dalje proti jugu Novi trg.

Staro mesto je bilo v srednjem veku obdano z mestnim obzidjem, ki je tek-

lo od Malega grada čez gradič Turn, za Frančiškanskim samostanom do konca trga, čez posestvo usmiljenih sester proti mostu čez Bistrico in dalje ob Mlinščici do Malega grada. V tem obzidju je bilo četvero vrat: »Šutenska vrata« na klancu, nad katerimi je bil najbrže stari grb, ki je danes vzdignjen v korporacijski hiši št. 21, »Biričevska« vrata pod Malim gradom ob Mlinščici, »grabenska« vrata na gornjem koncu trga in »mostna« vrata na koncu Velike, sedaj preimenovane Maistrove ulice.

Kamnik pa nima samo prirodnih krasot, temveč je sam na sebi zanimivo zgodovinsko mesto s srednjeveškim značajem, ki bo vse ljubitelje starin vedno privlačevalo k sebi in jim nudilo obilo užitka.

Kdaj je nastala naselbina Kamniška, tega ne pojasnjuje nobena listina in nikak drug spomin. Znano pa je, da je bil Kamnik leta 1229. že mesto, ker se v listini iz tega leta, v kateri je Oton, vojvoda Meranski, potrdil ustanovitev bolnice sv. Antona na Kozjaku, sedanjemu Špitaliču (odtod ime), ki jo je ustanovil njegov brat Henrik, mejni grof Istrski, Kamničani imenujejo prvokrat meščani — »Cives Steinen-ses«. Od leta 1229. je torej Kamnik mesto in leta 1929. bi bili mogli Kamničani povsem upravičeno slaviti 700-letnico svojega mesta. Plašen poskus za tako slavlje je zamrl zaradi nerazumevanja tako važnega dogodka, zadržala pa ga je tudi nastopajoča gospodarska de-

presija, ki je opominjala, naj se počaka s slavljem na boljše čase.

Mestne pravice in privilegije so potrjevali vladarji drug za drugim, ker so Kamničani budno pazili na svoje pravice in od vsakega novega vladarja zahtevali njih potrditev. V posesti meščanskih pravic in privilegijev, ki so se tikali trgovine, prometa, davkov in sodstva, tako, da kamniškega meščana ni smel soditi nikdo drug, nego mestni sodnik, se je Kamnik lepo razvijal in dosegel tekom prvih stoletij največji razvit konec srednjega veka, do 30-letne vojne. Do tega časa je cvetela obrt in trgovina, meščani so bogateli in živeli v dobrih materijelnih razmerah. Sloveli so zlasti kamniški žebjarji, krznarji in strojarji, ter celo zlatarji, ki morejo uspevati samo v večjih ali premožnejših krajih. Ali so se v Kamniku res kovali novci, doslej ni dognano. V mestu so imeli svoje postojanke, oziroma dvorce razni samostani in plemenitaši, ki so sicer živeli po okoliških gradovih, dasi odnošaji med meščani in plemenitaši niso bili vedno najboljši, ker so plemenitaši zavidali meščanom njihove svoboščine in privilegije. Tako je prišlo med njimi večkrat do neljubih sporov.

Pod vplivom nemirnih vojnih časov in poznejših pogostih nesreč, potresov in požarov, ki so večkrat prišle nad mesto, pa je začel Kamnik pešati, tako da je sčasoma popolnoma obubožal. Bili so časi, ko je bila skoro polovica hiš praznih ali propadlih in so se hiše prodajale ali dajale v najem za sramotne cene. Vendar kljub takim žalostnim razmeram niso izginile iz mesta vse

Krištofov Pepe:

Idilični Kamnik — nekdanj

Če zrem danes z duhovnim očesom v preteklost svojih mladih dni, se ne morem ubraniti — milotožnosti. Naj mi sedanji kamniški rod ne zameri, če mu ne morem peti slavospeva v trenutku, ko se poglabljam v pretekle dni, v dobo njegovih prednikov.

Kamnik onih dni je bil ena sama samecata idila, tako v okvirju prelestne okolice, kot v medsebojni povezanosti tačasnih purgarjev in v izvirnosti nekaterih izrazitih tipov.

Kako vse drugače so tačas zvenele označbe izvestnih kamniških izletniških točk! »Frtalca« je bila kot nekaka »Seufzerallee« posvečena zaljubljenecem tistih dni. Saj ni čuda! Sredi visokih smrek v rondoju na klopih v svitu lune! In so bili tam varni parčki pred zavistneži, ker je pač vsak po sebi meril čevlje: danes ti, jutri jaz! Veliko zakonskih zvez se je tu gori zasnovalo in nič koliko poljubov, vročih in žgočih je odmevalo v tiho, bajno, temno gluho noč! Davno so se že zacelile vreze začetnic v smrekah, če sploh še stoje.

Imeli smo takrat svojo »prajarijo« (Bräuhaus), kjer so naši očetje in mamice pile vse drugače pivo kot dandanes. Vzdolž Bistrice, pod košatimi kostanji, so posedevali vsako nedeljo do pozne noči. Politiziralo se je in kovarstvo je tu cvetelo, zakaj rod tistih dni je bil — temperamenten.

Na drugi strani Bistrice je stal stari Praschnikarjev mlin — v razsežnem parku — poznejši »Kurhaus« z depandansami, skritimi koticami, žuborečimi studenčki, z malim jezerom itd. Vojni čas nam je pokvaril ves ta prelestni čar, kateremu na ljubo se je zval Kamnik tistih dni »Bad Stein in Krain«.

Še dve izletni točki sta vabili tačasne purgarje v svoje okrilje: dva »Korlna«, eden v Stranjah, drugi na »Verpallah«. Da ne govorim še o Starem gradu, kjer smo pili kislo mleko in se zdravili z rožami.

In če se je kdo upal k izviru Bistrice, smo to storili en masse: šolarčki z učitelji. Frančiškani o. Rajnerij, o.

Fortunat, o. Ehrenfried in o. Viljem Burnik so nam bili častno spremstvo, ki so jih pozneje zamenjali učitelji Tramte, Stiasny in Štefančič. Tudi k sv. Primožu smo katerikrat poromali. Višji vrhovi so pa za tačasni rod bili — previsoki. Saj! Kdo se bo klatil po hribih, če imaš doma vsega v izobilju!

Na Malem gradu je bila postojanka tačasnih kamniških dečkov, ki so se tod bili in pretepali v čast poznejšemu rodu. Pa saj ste o tem že kje brali.

Kamničani v tistih časih niso bili nobeni zapečnjaki in filistri, kot so dandanes. »Šli« so vedno z modo, čeprav so bili sicer sila ortodoksni. Empire modo je izpodrinil Biedermayer stil in za njim se je pojavila krinolina. To je bilo tako okrog šestdesetih let.

Kamniške purgarske mamice so bile takrat več ali manj skoraj vse čokate in okrogličaste. Zdaj si pa mislite tako mamico v krinolini! Kakor balončki so stopicale po kamniških tleh. Krinolina je bila prav za prav krilo v nagubih, ki so se spuščali nizdol lesenega ali tudi kovanega ogrodja. »Fušpan« in »Štaberl« so bili posebno zaželjeni deli tega ogrodja. Nerodno je bilo samo sedeti na klopi ali v kočiji, ki oni čas še

dragocenosti in starine, temveč meščani so jih čuvali s tako ljubeznijo in skrbnostjo, da je bilo le težko najti drugje toliko starin, kakor ravno v Kamniku. Ali se je torej čuditi, da so še danes Kamničani marljivi zbiralci starin in da se najde skoro v vsaki hiši manjša ali večja zbirka takih dragocenosti, izvedenejši in izkušenejši meščani pa so si z veliko marljivostjo zbrali cel muzej.

Najstarejši zgodovinski spomenik kamniški je pozno romanska cerkva na Malem gradu iz konca 12. stoletja, tip dvenadstropne srednjeveške grajske kapele, dasi so sledovi prvotnega sloga skoro docela zabrisani in je ohranjen le romanski portal in dva slavoloka.

O Malem gradu nam poroča prva listina z dne 6. februarja 1202., s katero je Berthold, vojvoda Meranski, zastavil oba svoja gradova v Kamniku. (Duo castella de Staine), v drugi listini iz leta 1250. pa se imenuje tudi kapela na Malem gradu. Leta 1474. je izročil Gašpar Kamniški cesarju Frideriku IV. Mali grad v Kamniku. Kdaj je grad propadel, ni znano. V Valvasorjevih časih je bil Mali grad že razvalina. Pozneje je stala tam hišica za požarnega stražnika, ki se še vidi na sliki v cerkvi za Kalom. Ko je pogorela mežnarija, ki je stala ob vhodu na Mali grad pod sedanjo razvalino, se je dovolilo, da je mežnar stanoval v tej požarni stražnici. Ko pa so hoteli požarno stražnico restavrirati, je nastal spor med meščani in tako je propadla tudi ta zgradba in Mali grad kaže samo še razvaline. Danes je Mali grad zopet v ospredju zanimanja, ker bo treba edinstveni hrib-

niso imele »fedre«, da se je marsikaka krinolina vpognila in ž njo seveda tudi oblika telesa!

Izrazitih tipov je bilo ta čas nič koliko! Vsem na čelu je bil preko dva metra dolgi Ožba, veterajnar. Županoval je čokati Kecelj, mecen. V dolgi ulici (zdaj Maistrovi) je imel svoj konak »nebeški oče« Prašnikar, originalen v vsaki kretnji in besedi. — Že takrat je pri Kendu žuborel tisti vodometa kraj idiličnega vrtca in na »placu« se je košatil Cenetov Pepe.

Na Šutni je bila znana gostilna pri Kristofu, nekaj korakov nasproti pri Femanu in še dalje proti jugu pri Rodetu.

In kdo ni takrat poznal vulgo Kovača v Frančiškanski ulici? V vseh panogah je bil podkovan in bil mentor nas kamniških nepridipravov.

Na Žalah smo občudovali minljivost vsega v tisti Koželjevi sliki pri vhodu na pokopališče: smrt, ki pometa tiaro, krono in dragulje v — skupno jamo.

Naše pobožne mamice so stopicale po strmi poti na Kalvarijo, proseč za nas milosti in blagostanja.

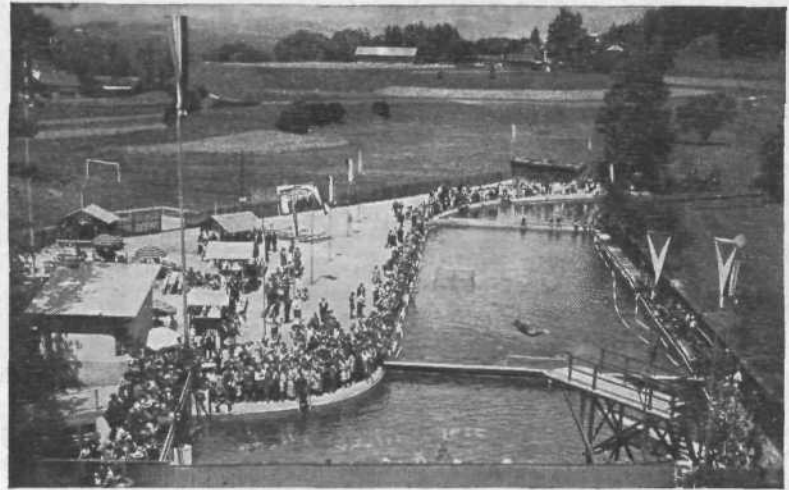
Kje so vsi tisti dnevi? Kje so moje rožice???

ček, ki stoji sredi mesta in nudi tako krasen razgled čez celo mesto in pokrajino, regulirati in vsaj nekoliko olepšati ter zasaditi z novim zelenjem.

Najstarejše zgradbe v Kamniku so kazale brez dvoma gotski slog. Toda gotška doba je zapustila le malo sledov, prevladala jo je v poznejšem času baroka, ki je zabrisala domalega vse gotške sledove. Pod vplivom z veliko energijo in živahnostjo nastopajoče protireformacijske kulture, ki je stremela za tem, da se uničijo vsi sledovi reformacije, so se prezidale ali popolnoma obnovile skoro vse cerkve, kapele in

Ferdinand II. je leta 1627. zopet naselil frančiškane, šola in špital sta se izselila — župnija že najbrže preje — samostan in cerkev sta se s pomočjo dobrotnika Jakoba Schella von Schellenburga, po katerem je imenovana Šellenburgova ulica v Ljubljani, temeljito popravila in prezidala, posvetil pa je cerkev šele leta 1730. Ljubljanski škof grof Schrattenbach.

Še preden se je premestilo pokopališče na Žale, se je zgradila žalska cerkev Sv. Jožefa med 1677. in 1686. letom. Prvotni stolp je imel baročno streho, cerkev pa lesen, raven strop,



Mestno kopališče v Kamniku

druge zgradbe. Najznamenitejši spomenik gotike je cerkev Sv. Primoža nad Kamnikom z znamenitimi srednjeveškimi freskami.

Skoro istočasno, kakor mesto Kamnik se pojavi v zgodovini tudi župna cerkev na Šutni s špitalom, ki je stala nekaj na mestu, kjer je sedaj kaplanija, južno od nje pa je bilo nekaj pokopališče. To pokopališče se je premestilo na Žale šele, preden so začeli zidati na njem sedanjo župno cerkev, to je v prvi polovici 18. stoletja. Izvršil je to delo podjetni, visoko naobraženi in delavni župnik baron Rast, ki je bil član akademije operosorum v Ljubljani in si je pridobil obilo zaslug za svojo župnijo in za mesto Kamnik. Lep spomenik v župni cerkvi na Šutni slavi še danes njegov spomin.

Mnogo mlajši nego prvotna župna cerkev na Šutni je frančiškanski samostan, čigar ustanovitev je dovolil rimski cesar Friderik III. leta 1493. Meščani so smeli sezidati pri kapeli sv. Jakoba v mestu samostan, ker niso imeli v mestu službe božje in je bila pot na Šutno v nemirnih časih nevarna. Širjenje luteranstva pa je delalo frančiškanom velike preglavice in, ker deloma niso znali slovenskega jezika, so sklenili, zapustiti samostan. Ferdinand I. je leta 1538. na njihovo prošnjo razpustil samostan in 1539. se je zaradi varnosti preselila župnija s šolo in špitalom vred v samostansko poslopje.

poslikan z rozetami. Po potresu 1895. so morali zvonik porušiti in so sezidali sedanjega. Pokopališče na Žalah je menda eno najlepših na slovenskih tleh. Ima krasno lego z divnim pogledom na Kamniško pogorje. Pokopališče je skrbno gojeno in izpričuje veliko ljubezen in pieteto, ki jo goje Kamničani do svojih pokojnikov.

Dasi se je tudi v Kamniku naselilo nekaj industrije, ki daje dela in zaslužka meščanom in okolici, je vendar Kamnik po svojem položaju in po divni okolici naravnost predistiniran za letovišče. Slovel je do svetovne vojne kot zdravilišče za hidroterapijo in je imel in privabil vsako leto obilo gostov v Kamnik. Sedaj se oživlja tudi to zdravilišče. Tujsko-prometno društvo je ponelo z raznimi propagandnimi brošurami sloves Kamnika po celi Jugoslaviji in v inozemstvu. In tako smemo pričakovati, da se Kamniku vrne zasluženi sloves idealnega letovišča, kljub ozkosrčnosti, s katero tolmačijo prometna oblastva uredbo o letoviških gledih vozniških ugodnosti. Danes, ko je zgrajena cesta v Bistrico, kjer si je zgradil blagopokojni kralj nepozabnega spomina ličen lovski dvorec, in ko ni treba niti picle ure, da se dospe iz Ljubljane v osrčje Alp ob vznožje Kamniškega sedla in Brane, je in bo Kamnik najprivlačnejša točka za izletnike in se mu obeta še lepša bodočnost.

Kamniška Bistrica

Izlet v Bistrico, ta najbolj priljubljeni in najhvaležnejši kamniških izletov, ni nikaka nova, v zadnjih letih nastala moda, temveč ima za seboj že staro tradicijo. Že v začetku preteklega stoletja, ko so bili še silno redki tisti, ki so se zanimali za lepoto gora in gorskih dolin, so prijatelji narave zahajali v bistriško dolino in popisovali njene zanimivosti. Tako je že leta 1818. v tedanjih »Laibacher Wochenblätter« o njej pisal neki prof. Richter, katerega je posebno zanimala tesen Predoslja. Leta 1838 je zopet neki kancelist Nepocitek v tedanjem »Illyr. Blatt«, ki je takrat izhajal v Ljubljani, opisoval pot skozi divjo slikovito dolino Bistrico do njenega izvirka. In ko je leta 1848. Henrick Costa izdal svoje »Reiseerinnerungen aus Krain«, je tudi v tej knjigi dal mesto opisom te doline.

Zlasti pa je bil ta izlet vedno priljubljen Kamničanom. Ko sem pred več kakor 50 leti kot dvanajstletni deček prvokrat s svojim očetom šel v Bistrico, pripovedoval mi je, kolikokrat je že skupaj z drugimi Kamničani napravil pot do izvirka, enkrat celo v zimskem času. In v tistih časih stvar ni bila tako preprosta, kakor sedaj. Takrat se je moralo vse vzeti seboj, vsa hrana, zlasti pa tudi vsa pijača, katere takrat na takem izletu ni smelo zmanjkati. Za vse to je bilo treba nosača, kateri je nosil tja težak, nazaj pa lahek koš, kajti že takrat je Bistrica imela to lastnost, da je tam vsem vse posebno dobro teknilo. Hodilo se je po stari kolovozni poti čez »Kobilico«, odmor pa je bil na »Počivalu«, malo pred Kraljevim hribom. Zavetišča ni bilo v Bistrici nobenega, izletniki so taborili navadno ne pri izvirku, temveč bolj zgoraj v bližini Uršičeve bajte, zato pa tudi niso ostajali preko noči v Bistrici.

Ko sem bil prvokrat pri izvirku, takrat je ravno ranjki Keceľ, ki je bil tedaj kamniški župan in najemnik bistriškega lova, začel delati svojo lovsko kočjo. Ta kočja je kmalu potem ostala meščanski korporaciji, katera jo je dala na razpolaganje obiskovalcem Bistricice. Od začetka ni bila oskrbovana. Kdor je prišel do kočje, moral je najprej poklicati koga od Uršičeve bajte, da je odprl, potem si je pod streho lahko opočil in skuhal, kar je prinesel s seboj.

Toda v tistih letih začelo še je buditi zanimanje za planine in število obiskovalcev je naraščalo od leta do leta, zlasti, ko je konec bistriške doline postajal v čedalje večji meri izhodišče na planinske ture po raznih vrhovih. Trebalo je napraviti prostore za prenočevanje ter se je najprej napravila na severni strani soba za skupno ležišče, pozneje pa na južni strani soba s posteljami. Stroške za vse to nosila je največjim delom kamniška meščanska korporacija. Pred nekaj leti je prevzelo

kočo v najem Slovensko planinsko društvo. Oskrbovalo je kočjo, nabavilo nekaj opreme ter izvršilo tudi nekaj popravil, toda čedalje jasneje je postajalo, da vse to ne zadošča za vedno naraščajočo množico obiskovalcev. Zato se je S. P. D. že pred vojno začelo baviti z mislijo, da v bližini izvirka napravi večje poslopje, toda stvar se je zavlekla in šele pred malo leti se je uresničila in je bil od S. P. D., s pomočjo kamniške meščanske korporacije in drugih prijateljev postavljen »Dom v Kamniški Bistrici.« Ta dom stoji na mestu, kjer je stala prvotna lovška in pozneje planinska bistriška kočja. Stavba ni veličastna in ponosna, in prav je tako; nespametno bi bilo na tem mestu postavljati veliko imponantno poslopje, ubilo bi ga veličastje gorskih vrhov, ki obkrožajo dolino. Graditelj tega doma pa ga je prav srečno prilagodil njegovi okolici: razmeroma nizka, a precej obširna stoji lična lesena, slikovito razčlenjena rjava hiša na zelenem griču nad izvirkom, tako da na vsakega, ki jo zagleda, napravi zelo prijeten in prijazen vtis. Še bolj se ti pa dopade, ako stopiš v njo ter vidiš, koliko prostora je v tej navidezno mali hišici, kako so veliki, smotreno razvrščeni prostori za gospodinjstvo in kako je zlasti v podstrešju izrabljen vsak prostorček, da se je moglo napraviti čim več sob in sobic z 1, 2, 3 ali 4 posteljami.

In če potem stopiš v obednico, te iznenadi njena krasna oprema, katera že nekoliko presega pri takih domovih običajno ličnost, zlasti leseni fino hasetirani strop, kakršnega najdete le malokje. Vidi se, da je odbor S. P. D. pri tej izvedbi imel nekoliko pred očmi tudi to, da naj bo ta dom v Kamniški Bistrici, kamor zahajajo tudi naši bratje iz drugih delov države in tudi tujci iz drugih držav, nekaj reprezentativnega, kar lahko ponosno in z mirno vestjo pokažemo komurkoli.

In ta dom je res tak, da smo lahko nanj ponosni.

Glavna znamenitost Bistriške doline pa je še vedno njen Predoselj s svojim naravnim mostom, tesnijo pod njim in s svojim slapom v Malem Predoslju. Še pred malo leti je bil od vsega tega pristopen le naravni most, raz katerega je bilo slap le malo videti ter je bil ta lep slap skoro neznan. Potem pa je Kamniška podružnica S. P. D. napravila mostove, galerije in steze, tako da se sedaj pride lahko tik do slapa ter z mostička gleda, kako pada v Mali Predoselj. V načrtu pa ima podružnica še stezo in galerijo skozi Veliki Predoselj zgoraj naravnega mosta, šele potem bodo popolnoma prišle do veljave vse lepote tega kraja.

Važna gospodarska pridobitev za Bistrico je tudi vozna cesta, katera ob le-

vem bregu vodi po dolini navzgor. Nad šumečo Bistrico drve sedaj avtomobili v gozdni senci do izvirka, med vožnjo pa se odpirajo krasni pogledi na gorske velikane, kateri obdajajo Bistriško dolino. Njene lepote so sedaj pristopne tudi tistim, kateri radi svoje slabosti ali svoje komodnosti niso sposobni za hojo.

Ta cesta je za nas Kamničane otožen spomin na našega blagopokojnega kralja Aleksandra. Tudi njemu se je priljubila Bistrica s svojimi letovišči. Tu si je dal sezidati lovski dvorec, sem je nameraval prihajati na oddih in on je dal pobudo, da se je zgradila ta cesta.

Zgrajena je približno tam, kjer je vodila pešpot, katero je pred kakimi dvajsetimi leti za izletnike napravila meščanska korporacija. To pešpot je uničila nova cesta, ta pa je za pešce skoraj neuporabna, zlasti ob nedeljah in praznikih, ko je polna avtomobilov in biciklov ter motorjev. Zato je bila nujno potrebna nova pešpot in osrednji odbor S. P. D. je res letos spomladi dal napraviti novo stezo za pešce. Ta steza gre ves čas že od Stahovice naprej do Predoslja po desnem bregu, tam prekorači po naravnem mostu Bistrico, ter se malo pred Bistriškim domom združi z vožno cesto. Večinoma je speljana tik ob vodi, zlasti je zanimiv prehod pri Ribji Peči. Ves čas ima tudi lepe razglede na robove Velike Planine, na slikovite grebene v dolini bistriške Bele. Ta pot je zares še mnogo lepša od prejšnje pešpoti in bo gotovo še bolj povzdignila sloves Bistriške doline.



**Karol
Skala**

manufaktura · špecerija · galanterija

Kamnik

Priporoča se

Maksimiljan Kosec
ključavničarstvo, Mengeš

Izdelujem vse vrste štedilnike in vsa v mojo stroko spadajoča dela.

Kdor rabi lončene, krušne in sobne peči, štedilnike, emajl plošče za oblaganje sten i. t. d., naj se zgleda pri

FRANC KOSMAČ

VELIKI MENGEŠ, št. 139-116
(cesta na Moste)

Julij Golob

modno krojaštvo, PEROVO štev. 42

Izdelujem vseh vrst obleke po najnovejši modi, — postrežba točna, cene solidne!

K. DRAŠČEK, Kamnik

prodaja koles, Singer šivalnih strojev, gramofonov, plošč in vseh nadomestnih delov. Mehanična delavnica. Lakiranje v peči.

Priporoča se trdka

ANTON KAMNIK VIVODA

Velika izbira moških klobukov, čepic, perila ter glavna tovarniška zaloga

„Tivar“ oblek

V bližini kopaljšča nasproti kina:

Restavracija Stara pošta

vam nudi najboljša vina in prvovrstno hrano. — Sobe za tujce s tekočo, vodo senčnat vrt, radio, garaža, konjski hlev. Priporoča se

FRANJA DEBEVEC

Alojz Vavpetič

valjčni mlin, parna pekarna in trgovina z mešanim blagom

Marija Vavpetič

gostilna

Šmarca pri Kamniku

Mestna Hranilnica v Kamniku

je največji in edini pupilarno varen denarni zavod v celem kamniškem okraju pod državnim nadzorstvom. Za vse vloge in njihovo obrestovavje jamči mestna občina Kamnik, z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo.

Trgovina z vinom

And. Mejač

Komenda

Stalna velika zaloga vseh vrst nam. in specijalnih vin

Franc Lenassi

lesna trgovina

Kamnik

Kmetijski

hranilni in posojilni dom

registrirana zadruga z neom. zavezo

podružnica Kamnik

Glavni trg



Titan d.d.

stavbeno okovje

ključavnice, fitingi

pohištvene ključavnice

temperlitina

štedilniki, dimne cevi

gospodinjski stroji

300 delavcev

lastna elektrarna

VILKO CERAR

urar, zlatar, optikar, Kamnik, Majstrova ulica 20

Zaloga vsakovrstnih ur; od Din 35.— naprej, očala, verižice, uhani, obeski, poročni prstani

Zaloga dvokoles in njih posameznih delov, ugoden in cenen nakup na obroke.

MODERNO UREJENO MIZARSKO PODJETJE

S STROJNIM OBRATOM

MIHA MEJAČ

GRABEN 10, KAMNIK

Mlevski izdelki

NASTRAN IN DRUG

družba z o. z.

Homec pošta Radomlje

J. Koschier, nasl. Hvala Artur

Kamnik

Galanterija, modno blago, potrebščine za šivilje, čevljarje, predtiskanje ročnih del in vsakovrstna preja za vezenje. Dobro blago, nizke cene!

Lovro Belec

Kamnik

NOVI TRG 19, konec. vodovodni instalater in ključavničar. Avtogenično varčenje

Lap Anton

trgovsko vrtnarstvo in drevesnice

Kamnik

Mehanična tkalnica

Sever in drug

Domžale

izdeluje vsakovrstno frotir blago, frotir brisače, platno, burete, damsko modno blago, flanelaste rjuhe i. t. d.

PAVLIN in ŠRAJ

opekarna

Radomlje

Opeka vseh vrst, stalno na zalogi

Nizke cene

Priznana kvaliteta

testenine

„APETIT“ sladna kava

Ljudevit Marx,

tovarna lakov d. d.

Domžale

Tovarna vseh vrst lakov in oljnatih barv, specialitete: Virco-nitrocelulozni laki, Bifax-barve, parketno voščilo, Wix-Wax, Marx-emajli, laki za kočije, Tessarol-emajl, hitro sušeč, odporen proti udarcem, kislinam in vremenskim vplivom.

Martin Mali

avto-duco ličenje avtomobilov
in splošno tapetništvo

Domžale

Anton Müller

gostilna in trgov. z vinom

Domžale-Stob

Fran Končan

splošno ključavničarstvo

DOMŽALE

Mehanična delavnica v Majstrovih ulici

Gustav Slatinšek, Kamnik

Sprejema vsa v to stroko spadajoča dela,
posebno pa: precizna dela na stružnici, avto-
geno varenje in na ognju lakiranje koles po
zmernih cenah.

JOSIP KERN

TESARSKI MOJSTER
IN TRGOVINA Z LESOM

KOMENDA PRI KAMNIKU

MARIN ANDREJ

strojno ključavničarstvo, MOSTE 46
Popravljam vseh vrst stroje, poljedelske in druge,
avtogenično varjenje vseh vrst kovin, tudi aluminija.
Vsakovrstno kovinsko struženje in vsa v to stroko
spadajoča dela. Cene zmerne.

Avtopodjetje „Peregrin“

družba z o. z.

bratje Rode, Kamnik

Vzdržuje redno avtobusno progo
Vransko-Kamnik-Domžale-Ljubljana
Ima na razpolago tovarne avtomobile,
auto taksi in avtobuse za izletne vožne



**Najcenejše us-
njate suknjiče
dobite le pri**

**Zalokar
Franc-u**

Mengeš 41

Priporoča se

Franjo Levec

kamnoseštvo

Veliki Mengeš št. 5

Izdelujem vsakovrstne nagrobne spo-
menike, kakor tudi vse cementne
izdelke po zelo konkurenčnih cenah

ŠTEBE ANTON

TESARSKI MOJSTER

MOSTE 82

MOSTE 82

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela.

TVORNICA TRAKOV IVAN KANC

MENGEŠ

MENGEŠ

Specijaliteta:

Elastični traki — Reklamne vrvice

TVORNICA KVASA LOJZE KANC

MENGEŠ

Kupujte le njen prvovrsten izdelek!

KANC ALOJZIJ

TOVARNA
PARKETOV

MENGEŠ

Jožef Okoren

VALJČNI MLIN IN ŽAGA
DUPLICA PRI KAMNIKU

Mušič Franc, Mengeš
pohištvono in stav. mizarstvo

Pohištvo najnovejših vzorcev, kakor tudi vsa stav-
bena dela izvršujem po najnižjih dnevnih cenah.

Industrija platnenih izdelkov

d. d.

JARŠE p. DOMŽALE

Surovo platno, trdo platno za pod-
loge, kanafas, belo domače platno,
brisače, brisalke, namizne prte,
platno za letenske obleke, platno
za naslonjače, platno za vreče,
slamnjače, impregnirano platno za
vozne in konjske plahte in vse v
to stroko spadajoče blago.

Tone Knaflič



usnjarija in trgovina
z usnjem — proto-
kolirana leta 1924

K a m n i k

Kavarna in restavracija

v Kamniku (poleg vremenske hiši-
ce in železniške postajice)
nudi najboljšo kuhinjo in pristno pijačo, ima
stalno razstavo originalnih planinskih slik
Se priporoča Albina in Maks Koželj.

„Jugobarvarna“

Karl Biško, Kamnik

parna barvarna, apretura, be-
lilnica in kemična čistilnica

IVAN POLLAK

USNJARSTVO

K A M N I K

LESNA INDUSTRIJA
PARNA ŽAGA

DRUŽBA Z O. Z.

TOVARNA ZABOJEV

K A M N I K

Vsem tujcem in letoviščarjem se priporoča restavracija

„GRAJSKI DVOR“

na Glavnem trgu (23)

senčnat vrt, radio, dobra kuhinja in pristna
vina ter zmerne cene. — Gizela Žerovnik

ERNEST ŠKOF

SODAVIČAR

K A M N I K

IVAN MOČNIK,

Veliki
Mengeš 156.



Izdeluje in liča vozove vseh vrst. V zalogi
ima vedno raznovrstne vozove na peresih.
Sprejemajo se tudi vsa v to stroko spadajoča
popravila. Cene konkurenčne!

Mestno kopališče

Ob Nevljici na tekoči
in topli vodi. Solnčne
kopeli, športni bazen
dolga 50 m, skakalni
stolp, otroški bazen, te-
nis, bufet, balin i. t. d.

BOGATAJ IVAN, KAMNIK

manufaktura-galanterija,
pletanine, potrebščine
za krojače in šivilje

Dobro blago! Najnižje cene!

Ferdo VODE

trgovina z vinom

Komenda

Mehanična tkalnica

„Jugopamuk“

družba z o. z.

Kamnik

Frottè in Chenilla

Hotel Hotel

KENDA

KAMNIK

Prvovrstna oskrba, tujske sobe,
lep senčnat vrt

Vodilna trgovina
v manufakturi
in galanteriji

M. KRAMAR

v Kamniku

Velika izbira volnenega
blaga za moške in ženske
obleke. Nizke cene

Prva slovenska izdelovalnica gumbov
„BISER“ - KAMNIK - MEKINJE

Bratje Hočevar, d. z. o. z.

tvornica gospodarskega orodja

Mekinje — Kamnik

Cenj. občinstvu in letoviščarjem se priporoča

Restavracija

Anton Cerer

Kamnik, Majstrova št. 17

Sobe za tujce, prvovrstna kuhinja in
izborna vina. Cene nizke. Avtogaraža.
Hlev za konje. Senčnat vrt. Restavracijska
veranda, avtobusna postaja
oddaljena od kopališča 2 minuti.

Priporoča se

Karol Dolinšek

splošno modno krojaštvo in zaloga vseh
vrst izgotovljenih oblek last. izdelka

Kamnik, Majstrova št. 5

Vsa tu in inozemska zdravila,
specialitete, obvezila in higijske
potrebščine v najboljši
kakovosti nudi

Poštna naročila se izvršujejo točno.

Kregar & Fajdiga

koncesionirano
elektro podjetje
Avto-taksi, mehanična
delavnica

Avto-garaža

Anton Stergar

trgovina z mešanim
blagom in semeni

Glavna zaloga cementsa in umetnih
gnojil

Lekarna

Pri sv. Trojici, Kamnik

DR. R. KARBA



Žepne ure 2 leti garancije . Din 34.--

Moderne ročne ure iz kromnikla

3 leta garancije Din 95.--

Zelo dobre budilke 3 leta garancije Din 40.--

Poročne prstane, verižice, obeske, uhane, očala
tudi po zdravniških predpisih kupite najceneje le pri

Josip Janko, Kamnik

urar, draguljar in optik — nasproti farne cerkve!



Kamnik

nudi svojim letoviščarjem obilo krajevne lepote.

Da se bo uveljavil kot letoviščarsko mesto jim pa mora nuditi
čim več udobnosti. To jim pripravite s stoli, sklopnimi fotelji in ležalnimi
stoli tovarne

Remec-Co.

ki je v Vaši neposredni bližini ter Vam zato nudi najcenejši nakup.